

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : พระนิพนพานโสตร: การศึกษาเชิงวิเคราะห์
ชื่อผู้เขียน : นางสาวแสงเพ็ญ แสงพุ่ม
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : ไทยศึกษา
ปีการศึกษา : 2543

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. รองศาสตราจารย์ประพนธ์ เรืองณรงค์ ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ประทีป วาทิกทินกร
3. รองศาสตราจารย์ประทีป ชุมพล

การศึกษาวิจัย “พระนิพนพานโสตร: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวเคราะห์คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระนิพนพานโสตรด้านวรรณกรรม วรรณศิลป์ สังคม และศึกษาถึงพื้นฐานที่มาของเนื้อหาที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า คุณค่าทางวรรณกรรมของพระนิพนพานโสตรมีลักษณะเช่นเดียวกับวรรณกรรมพระพุทธศาสนาของท้องถิ่นภาคใต้เรื่องอื่นๆ อาทิ มีโครงเรื่องที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเอกภาพ แนวคิดหลักเน้นเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ใช้คำประพันธ์ประเภทกลอนสวดและกาพย์ที่เลียนแบบฉันทน์ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้

นิพนพานโสตรเป็นวรรณกรรมที่ถึงพร้อมด้วยศาสตร์และศิลป์ จึงมีความเป็นเลิศในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำ เสียงของคำ ความหมายอันลึกซึ้งกินใจ หรือรสวรรณคดี นับว่าพระนิพนพานโสตรมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์อย่างสมบูรณ์

คุณค่าด้านสังคมนั้นพบว่า พระนิพนพานโสตรสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ ค่านิยม และชนบประเพณีของชาวใต้อย่างชัดเจน การที่พระนิพนพานโสตรบันทึกสิ่งเหล่านี้ไว้

ทำให้ชนรุ่นหลังได้ทราบถึงสภาพสังคมของชาวใต้ในอดีต

ส่วนพื้นฐานที่มาของเนื้อหานั้น พบว่าช่วงพุทธประวัติมีการดำเนินเรื่องตามวรรณกรรมพระพุทธศาสนา ช่วงที่เกี่ยวกับการแย่งชิงพระทันตธาตุมีที่มาจากประวัติศาสตร์อินเดียและลังกา และช่วงที่เกี่ยวกับการสร้างบ้านเมืองนครศรีธรรมราชมีที่มาจากตำนานเมืองและตำนานพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช

คุณค่าของวรรณกรรมเรื่องพระนิพพานโตตรปรากฏขึ้นจากการรังสรรค์ของกวีด้วยศรัทธาอันแรงกล้าในพระพุทธศาสนา โดยผสมผสานความสามารถทางวรรณกรรมชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ ผนวกโลกทัศน์ ค่านิยม ขนบประเพณี ความรอบรู้และจินตนาการส่วนตนเข้าด้วยกัน พระนิพพานโตตรจึงเป็นเสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นภาพชุมชนชาวใต้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างมั่นคง